

accident laboral

Procediment d'investigació d'accidents laborals

centres docents i serveis educatius

Procediment d'investigació d'accident laboral

Objecte

La finalitat d'aquest procediment és determinar les instruccions sobre la investigació d'accidents laborals que es produeixin en tots els centres de treball dependents del Departament d'Educació.

L'objectiu de la investigació d'un accident laboral és conèixer la seqüència de fets ocorreguts i desencadenants de l'accident. Això ha de permetre la identificació de les causes, la seva eliminació per evitar-ne la repetició i l'aprofitament de l'experiència adquirida per millorar la prevenció.

Àmbit d'aplicació

Aquest procediment afecta a tots els treballadors i treballadores del Departament d'Educació que prestin serveis en centres dependents del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Definicions

Investigació d'accidents

La investigació d'accidents és l'aplicació d'una metodologia d'actuació que permet conèixer els fets ocorreguts en la materialització d'un accident i, a partir d'aquests, identificar-ne les causes, prioritzar-les i aplicar mesures per evitar la repetició d'accidents idèntics o similars.

Metodologia d'investigació d'accidents

Tècnica que persegueix conèixer el més fidelment possible quines circumstàncies i situacions de risc s'han donat per possibilitar la materialització de l'accident. Aquesta tècnica s'executa en diferents etapes successives, fonamentalment en tres:

- Presa de dades i elaboració dels documents (informe i fitxa)
- Determinació de les causes, selecció de les causes principals i ordenació
- Disseny i implantació de mesures a aplicar

Responsabilitats

Responsabilitat de l'empresari

Quan s'hagi produït un dany per a la salut dels treballadors i treballadores (...) *l'empresari ha de dur a terme una investigació per tal de detectar les causes d'aquests fets* (Llei 31/1995 de Prevenció de Riscos Laborals, article 16.3).

Revisar l'avaluació de riscos, si fos necessari, amb ocasió dels danys per a la salut que s'haguessin produït (Llei 31/1995 de Prevenció de Riscos Laborals, article 16.1).

Responsable de la investigació de l'accident

La responsabilitat de la investigació recau en l'equip d'investigació de l'accident, que estudiarà les causes que l'han produït, a fi de proposar les mesures adequades per tal que no es repeteixi ni se'n produeixin de nous.

La designació de la persona responsable d'aquesta investigació està en funció de la gravetat de l'accident i del lloc on s'hagi produït d'acord amb el quadre adjunt (*taula 1*).

Tipologia dels accidents	Centre de treball	Responsable de l'equip d'investigació
Lleus	Centres docents	Coordinador/a Prevenció de Riscos
	Serveis educatius	Director/a
	Serveis territorials	Secció de Prevenció de Riscos Laborals
	Serveis centrals	Servei de Prevenció de Riscos Laborals
Greus i molt greus Que afecten a més de 4 treballadors/es Que es repeteixen sovint	Centres docents	Servei de Prevenció de Riscos Laborals
	Serveis educatius	
	Serveis territorials	
	Serveis centrals	Secció de Prevenció de Riscos Laborals
Mortals	Centres docents	Servei de Prevenció de Riscos Laborals
	Serveis educatius	
	Serveis territorials	
	Serveis centrals	

Equip d'investigació d'accidents

Per investigar els accidents greus es formarà un equip d'investigació, integrat per les persones següents (cinc, com a màxim):

- Un/a tècnic/a del Servei o de la Secció de Prevenció de Riscos Laborals
- El/la responsable jeràrquic/a immediat/a del/de la treballador/a
- La persona designada pel centre per coordinar les tasques de prevenció de riscos laborals
- La persona accidentada, sempre i quan les lesions li ho permetin
- Un/a delegat/da de prevenció, designat/da pel Comitè de Seguretat i Salut

Responsable del centre de treball on s'ha produït l'accident

El/La responsable del centre de treball ha de vetllar perquè no es modifiqui l'escenari de l'accident fins que s'hagi realitzat la investigació i per facilitar les entrevistes amb els implicats, comandaments, testimonis i altres persones que puguin aportar dades sobre l'accident

Referències legals

- Reial decret legislatiu 1/1994, de 20 de juny, pel qual s'aprova la Llei general de Seguretat Social
- Llei 31/1995, de Prevenció de Riscos Laborals
- Reial decret 375/2003, de 28 de març, pel qual s'aprova el reglament general del Mutualisme administratiu dels funcionaris públics
- Ordre de 16 de desembre de 1987, en què s'estableixen models per a la notificació d'accidents

Investigació d'accident laboral

La implantació d'aquest procediment es realitzarà en dues fases:

- Primera Fase: S'investigarán tots els accidents mortals, molt greus, greus, els que afectin a més de quatre treballadors/es o els que es repeteixin sovint
- Segona Fase: S'investigarán també els accidents lleus. Aquesta fase es concretarà en el futur en funció dels resultats obtinguts en la primera Fase, el personal disponible i el volum de treball del Servei de Prevenció de Riscos Laborals

Quan es produeixi un accident de treball, es procedirà a la constitució de l'equip d'investigació en funció de la gravetat de l'accident i del lloc on s'hagi produït, d'acord amb el quadre anterior.

Abans, els corresponents Comitès de Seguretat i Salut

han de determinar quina persona serà l'encarregada de formar part de cada equip d'investigació.

L'equip ha d'efectuar la investigació i presentar una proposta de mesures correctores i/o preventives en un termini no superior als 15 dies.

La persona responsable de la investigació, amb el seu equip d'investigació, aplicarà la següent metodologia d'investigació, que s'executa en diferents etapes successives, fonamentalment tres:

1. Presa de dades i elaboració dels documents (informe i fitxa)
2. Determinació de les causes, selecció de les causes principals i ordenació
3. Disseny i implantació de mesures a aplicar

La presentació de l'informe es realitzarà amb el model que s'adjunta de *Fitxa d'investigació d'accident*.

1 - Presa de dades i elaboració de documents (informe i fitxa)

L'equip d'investigació realitzarà una presa de dades exhaustiva i correcta per donar resposta a les preguntes: *Què va succeir?* i *Com va succeir?*

S'ha de reproduir la situació donada en el moment en què va succeir l'accident i els aspectes que el van possibilitar o van potenciar la seva materialització. Per això s'han de recollir dades sobre el tipus d'accident, lloc, entorn, condicions de l'agent material, procediment de treball existent i grau d'aplicació del mateix, ..., així com altres dades complementàries que es creguin interessants per a la seva total descripció.

Per obtenir aquesta informació, s'han de tenir presents les següents recomanacions:

- Evitar buscar responsabilitats i fer-ho saber a les persones implicades. La investigació no busca responsables, sinó que cerca identificar causes
- Acceptar únicament fets provats, mai suposicions ni interpretacions
- Evitar fer judicis de valor durant la presa de dades per no condicionar desfavorablement el desenvolupament de la investigació
- Realitzar la investigació al més immediatament possible a l'esdeveniment
- Entrevistar, sempre que sigui possible, la persona accidentada
- Entrevistar també els testimonis directes, comandament/s i persones que puguin aportar dades de l'accident
- Realitzar les entrevistes de forma individualitzada per evitar influències. Posteriorment es poden reunir perso-

nes per clarificar versions no coincidents

- Realitzar la investigació de l'accident sempre «in situ», així s'obtenen dades reals sobre la disposició dels llocs, l'organització de l'espai de treball i l'estat de l'entorn físic i ambiental
- Preocupar-se de tots els aspectes que hagin pogut intervenir. Analitzar qüestions relatives tant a les condicions materials de treball (instal·lacions, equips, mitjans de treball, ...), com organitzatives (mètodes, procediments de treball, ...), del comportament humà (qualificació professional, actitud, ...) i de l'entorn físic i ambiental (neteja, il·luminació, ...).

Aquesta informació ha de servir per emplenar els apartats corresponents a la presa de dades de la *Fitxa d'investigació d'accident* que s'adjunta posteriorment.

2 - Determinació de les causes, selecció de les causes principals i ordenació

El/La responsable de la investigació i el seu equip buscaran resposta a la pregunta *Per què va succeir?*

Convé considerar els següents criteris:

- Les causes han de ser sempre agents, fets o circumstàncies realment existents en l'esdeveniment i mai els que se suposa que devien o podien haver existit
- Aprofundir en l'anàlisi causal utilitzant la metodologia de «l'arbre de causes»
- Utilitzar la fitxa d'investigació que s'adjunta, per facilitar l'anàlisi causal d'acord amb la relació dels diferents tipus de causes a considerar (a títol orientatiu i amb caràcter no exhaustiu)
- Identificar les causes principals, és a dir, aquelles que han tingut una participació decisiva en l'aparició de l'accident i que permeten, en ser eliminades, proporcionar unes amples garanties de no repetició d'un accident idèntic o similar

Aquesta informació ha de servir per emplenar els apartats: causes de l'accident, anàlisi causal i causes bàsiques de l'accident de la *Fitxa d'investigació d'accident* que s'adjunta posteriorment.

3 - Disseny i implantació de mesures a aplicar

El/La responsable de la investigació i el seu equip han dissenyar i proposar la implantació de mesures per eliminar les causes que han propiciat o possibilitat l'accident, per evitar-ne la seva repetició.

Donat que un accident rarament s'explica per una sola causa, s'ha d'obtenir un ventall de mesures a adoptar entre les quals s'han d'escollir les més adequades.

Per fixar els criteris per a l'elecció de les mesures a adoptar, és necessari tenir en compte els principis generals de l'acció preventiva que estableix la Llei de Prevenció de

Riscos Laborals, en el seu article 15:

- Evitar els riscos
- Avaluar els riscos que no es poden evitar
- Combatre els riscos en el seu origen
- Adaptar la feina a la persona, en particular en allò que fa referència a la concepció dels llocs de treball, com també a l'elecció dels equips i als mètodes de treball i de producció, amb l'objectiu específic d'atenuar la feina monòtona i repetitiva i de reduir-ne els efectes nocius sobre la salut
- Tenir en compte l'evolució de la tècnica
- Substituir allò que sigui perillós pel que comporti poc perill o no en comporti cap
- Planificar la prevenció, amb la recerca d'un conjunt coherent que hi integri la tècnica, l'organització de la feina, les condicions de treball, les relacions socials i la influència dels factors ambientals en el treball
- Adoptar mesures que donin prioritat a la protecció col·lectiva respecte de la individual
- Facilitar les instruccions idònies als treballadors i treballadores

Sense oblidar altres criteris a considerar, com:

- L'estabilitat de la mesura. Els seus efectes no han de desaparèixer ni disminuir amb el pas del temps
- No desplaçar el risc. La supressió d'un risc en un lloc de treball no ha de crear altres riscos en aquell o en altres llocs
- L'abast. S'ha de buscar que la mesura resolgui el major nombre de problemes presents i, a la vegada, que la seva implantació beneficiï al major nombre de treballadors i treballadores potencialment afectats
- El cost per al/per a la treballador/a. S'ha d'evitar que les mesures a prendre representin un augment de les molèsties per al/per a la treballador/a ja que, si és així, poden ser poc eficaces
- El cost per a l'empresa. Entre mesures que garanteixin un nivell equivalent d'eficàcia preventiva, és obvi que s'implantarà aquella de cost menor, però MAI el factor cost anirà en menysteniment de l'eficàcia preventiva de la mesura a prendre

Aquesta informació ha de servir per emplenar els apartats disseny i implantació de mesures de la *Fitxa d'investigació d'accident* que s'adjunta posteriorment.

Un cop elaborat el llistat de mesures a aplicar, el/la responsable de la investigació presentarà la proposta de mesures preventives al/la responsable de planificar l'activitat preventiva o a la persona en qui es delegui, d'acord amb la *taula 2*.

Lloc on s'ha produït l'accident	Responsable de planificar l'activitat preventiva
Centres docents	Director/a dels Serveis Territorials
Serveis educatius	
Serveis territorials	
Serveis centrals	Secretari/ària General

Taula 2

El/La responsable de planificar l'activitat preventiva determinarà qui és el/la responsable d'aplicar cada mesura i en quin termini ho ha de fer.

Posteriorment, el Servei o la Secció de Prevenció de Riscos Laborals remetrà a cada responsable el llistat de mesures que ha d'adoptar i en quins terminis ho ha de fer.

Els/Les responsables de l'aplicació han de confirmar l'execució al Servei o a la Secció de Prevenció de Riscos Laborals per garantir el control de l'aplicació.

Determinació de les causes

1 - Causes de l'accident

1.1 - Condicions materials de treball

1.1.1 - Màquines/Equips

- Òrgans mòbils allunyats del punt d'operació accessibles
- Zona d'operació desprotegida o insuficientment protegida
- Sistemes de comandament incorrectes (arrencada intempestiva, anul·lació de proteccions, etc.)
- Manca de sistemes de control o emergència (indicador de nivell, de temperatura, limitador de càrrega, etc.)
- Absència d'alarmes (posada en marxa de màquines perilloses, marxa enrere vehicles, etc.)
- Aturada d'emergència inexistent, ineficax o no accessible
- Absència d'elements de consignació de la màquina
- Absència / deficiència de proteccions antibolcada (R.O.P.S.) en màquines automotrius
- Absència / deficiència de cabina de protecció contra caiguda de materials (F.O.P.S.)
- Altres (especificar)

1.1.2 - Materials

- Productes perillosos no identificats
- Materials molt pesats en relació amb els mitjans de manteniment utilitzats
- Materials amb arestes / perfils tallants

- Materials voluminosos, dimensions desproporcionades, etc.

- Inestabilitat en emmagatzematge per apilament

- Altres (especificar)

1.1.3 - Instal·lacions

- Protecció enfront de contactes elèctrics directes inexistent o inadequada
- Protecció enfront de contactes elèctrics indirectes inexistent o inadequada
- Focus d'ignició no controlats
- Inexistència, insuficiència o ineficàcia de sectorització d'àrees de risc
- Sistemes de detecció d'incendis-transmissió d'alarmes incorrectes
- Instal·lacions d'extinció d'incendis incorrectes
- Altres (especificar)

1.2 - Factors relatius a l'ambient i lloc de treball

1.2.1 - Espais, accessos i superfícies de treball i/o de pas

- Obertures i forats desprotegits
- Zones de treball, trànsit i emmagatzematge no delimitades
- Dificultat d'accés al lloc de treball
- Dificultat de moviment en el lloc de treball
- Escales insegures o en mal estat
- Paviment deficient o inadequat (discontinu, lliscant, etc.)
- Vies d'evacuació insuficients o no practicables
- Manca d'ordre i neteja
- Altres (especificar)

1.2.2 - Ambient de treball

- Agressió tèrmica
- Nivell de soroll ambiental o puntual que provoca emmascarament de senyals, dificultat de percepció d'ordres verbals, etc.
- Il·luminació incorrecta (insuficient, enlluernaments, efectes estroboscòpics, etc.)

- Nivell de vibració que provoca pèrdua de tacte o fatiga
- Intoxicació aguda per contaminants químics
- Infecció, al·lèrgia o toxicitat per contaminants biològics
- Agressions per éssers vius
- Altres (especificar)

1.3 - Individuals

1.3.1 - Personals

- Incapacitat física per al treball
- Deficiència física per al treball
- Altres (especificar)

1.3.2 - Coneixements / Aptitud

- Manca de qualificació per a la tasca
- Inexperiència
- Deficient assimilació-interpretació d'ordres o instruccions rebudes
- Altres (especificar)

1.3.3 - Comportament / Actitud

- Incompliment d'ordres expressos per al treball
- Retirada / anul·lació de proteccions o dispositius de seguretat
- No utilització d'equips de protecció individual
- Ús indegut d'eines o útils de treball
- Altres (especificar)

1.3.4 - Fatiga

- Física
- Mental
- Altres (especificar)

1.4 - Organització del treball i gestió de la prevenció

1.4.1 - Tipus i/o organització de la tasca

- Simultaneïtat d'activitats pel/per la mateix/a treballador/a
- Extraordinària / inhabitual per al/per a la treballador/a
- Premura de temps / ritme de treball elevat
- Monòton / rutinari
- Aïllament
- Altres (especificar)

1.4.2 - Comunicació / Formació

- Formació inexistent o insuficient sobre procés o mètode de treball

- Instruccions inexistentes, confoses, contradictòries o insuficients
- Carències de permisos de treball per operacions de risc
- Deficiències en el sistema de comunicació horitzontal i/ o vertical
- Sistema inadequat d'assignació de tasques
- Mètode de treball inexistent / inadequat
- Altres (especificar)

1.4.3 - Defectes de gestió

- Manteniment inexistent / inadequat
- Inexistència / insuficiència de tasques d'identificació / avaluació de riscos
- Manca de correcció de riscos ja detectats
- Inexistència dels EPI necessaris o inadequats
- Productes perillosos mancats d'identificació per etiqueta o fitxa de seguretat
- Intervencions davant d'emergències no previstes
- Altres (especificar)

Fitxa d'investigació d'accident

1 - Presa de dades

1.1 - Identificació

Nom del centre _____ Codi

--	--	--	--	--	--	--	--

Adreça _____

Localitat _____ CP _____

Telèfon _____ Fax _____ A/e _____

Delegació Territorial _____

Data de l'accident ___ / ___ / ___ Hora _____ Hora de treball _____

Lloc on s'ha produït l'accident _____

Tipus d'accident: Mortal Molt greu Greu >4 persones Repetitiu Lleu

1.2 - Dades de la persona accidentada *

NIF

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

 Cognoms i nom _____

Adreça _____

Localitat _____ CP _____

Telèfon _____ Edat _____ Data de naixement ___ / ___ / ___

Lloc de treball _____

Antiguitat en el lloc _____

Categoria professional _____ Tipus de contracte _____

Tipus de jornada _____ Horari _____

Formació preventiva _____

Informació sobre riscos i mesures preventives _____

Provisió d'equipaments de protecció individual _____

Existeix procediment de treball _____ S'aplica el procediment de treball _____

Tasca que realitzava _____

Era la seva tasca habitual _____

1.3 - Condicions del lloc de treball, si han influït en l'accident

Temperatura _____ Humitat _____

Il·luminació _____ Soroll _____

Substàncies químiques _____ Agents biològics _____

Altres (especificar) _____

* S'ha d'emplenar un comunicat per cada persona afectada

1.4 - Persones entrevistades

Nom i cognoms	Càrrec	Testimoni (SI/NO)
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

1.5 - Descripció de l'accident

2 - Determinació de les causes

2.1 - Presa de dades

2.2 - Anàlisi causal (“arbre de causes”)

Es recomana construir l'arbre de dreta a esquerra a partir del succés final esdevingut. Així, un cop acabada la seva construcció, la lectura serà en el sentit cronològic, des dels fets bàsics als immediats i al succés o successos materialitzats.

La simbologia utilitzada pot ser un número encerclat que representi un fet o causa i un número enquadrat pels fets inalterables o que formen part de l'activitat i sobre els quals no es pot actuar.

2.3 - Relació de causes bàsiques

3 - Disseny i implantació de mesures

3.1 - Proposta de mesures preventives

3.2 - Planificació de l'activitat preventiva

Mesures correctores o preventives	Responsable	Data termini	Pressupost	Data execució
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____

4 - Dades de la investigació

4.1 - Equip d'investigació

Responsable: Nom i cognoms	Càrrec	Formació en prevenció de riscos laborals
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Equip: Nom i cognoms	Càrrec	Formació en prevenció de riscos laborals
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

4.2 - Data investigació

Data de la investigació _____

5 - Signatures

5.1. Realització de la investigació i proposta de mesures

Nom i cognoms	Càrrec	Signatura
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

5.2. Planificació de l'activitat preventiva

Nom i cognoms	Càrrec	Signatura
_____	_____	_____